

Naturrestaurering

- frå bit for bit *nedbygging* til
bit for bit *oppbygging*

Heradstyret 18.09.2025

GUDRUN FOLKEDAL
Prosjektleiar og
kjempespringfrø-nedkjempar

BENEDICTE WATVEDT SKAUG
Dagleg leiar og lupingeneral

ANDERS GUNNAR HELLE
Styremedlem, økolog og
restaureringskjendis

Ansvarleg for prosjektleiing og koordinering av prosjektet Redningsaksjon stadeigen natur i Voss herad

Tusen takk til

Kirkens bymisjon
 Ukrainske flyktninger
 Vossastryk
 Voss skulemusikk
 Kompani Grønn / Miljøagentane
 Todalen Velforening
 Voss IL gutter 13
 Voss håndballklubb jenter 14
 Voss fotballklubb jenter 19
 Voss ungdomskule klasse 10B
 Voss ungdomskule klasse 9D
 Voss ungdomskule klasse 9E
 Vossadamene 2026 Russegruppe
 Kyrkjestordi og Espelandsdalen Grendalag
 Øvre Granvin grannalag
 Grunneigarar/bønder og naboar Almeland/Nedkvitne
 Natur og ungdom
 BIR (som tek i mot bos)
 Voss Naturvernlag (som bidreg med servering)

... og takk til Voss herad som satsar!

Definisjon naturrestaurering

(ein av mange)

Aktive tiltak som tek sikte på å forbetre tilstanden i økosystem som er forringa eller øydelagd og med den hensikt å forbetre naturens evne til å produsere naturgoder

(IPBES 2019)

Økosystemtenester

- naturgoder for oss menneske

Kjelde: Sabima

Myra vår

- Reinsar vatn
- Dempa flaum
- Hindrar tørke
- Tek opp karbon
- Lagrar karbon
- Gir oss turopplevingar, multer og blåbær ☺

Eit heitt boktips

- til deg som elsker naturen,
og til deg som ikkje ser kor vakker og viktig
han er

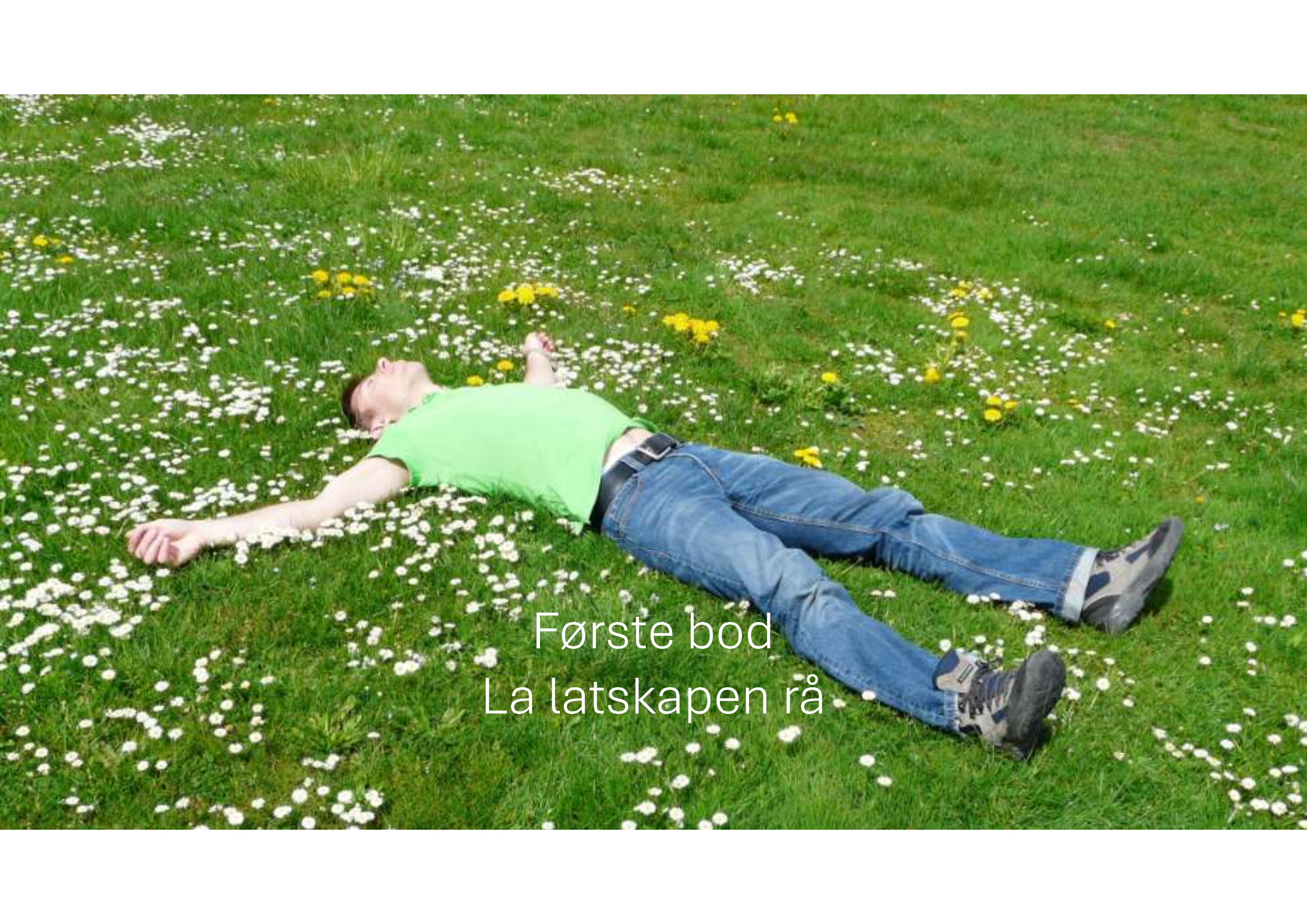
Robust natur?
→ ein rotete natur

Gammel blomstereng på Oppheim
Foto: Heidi Lie Andersen/UiB

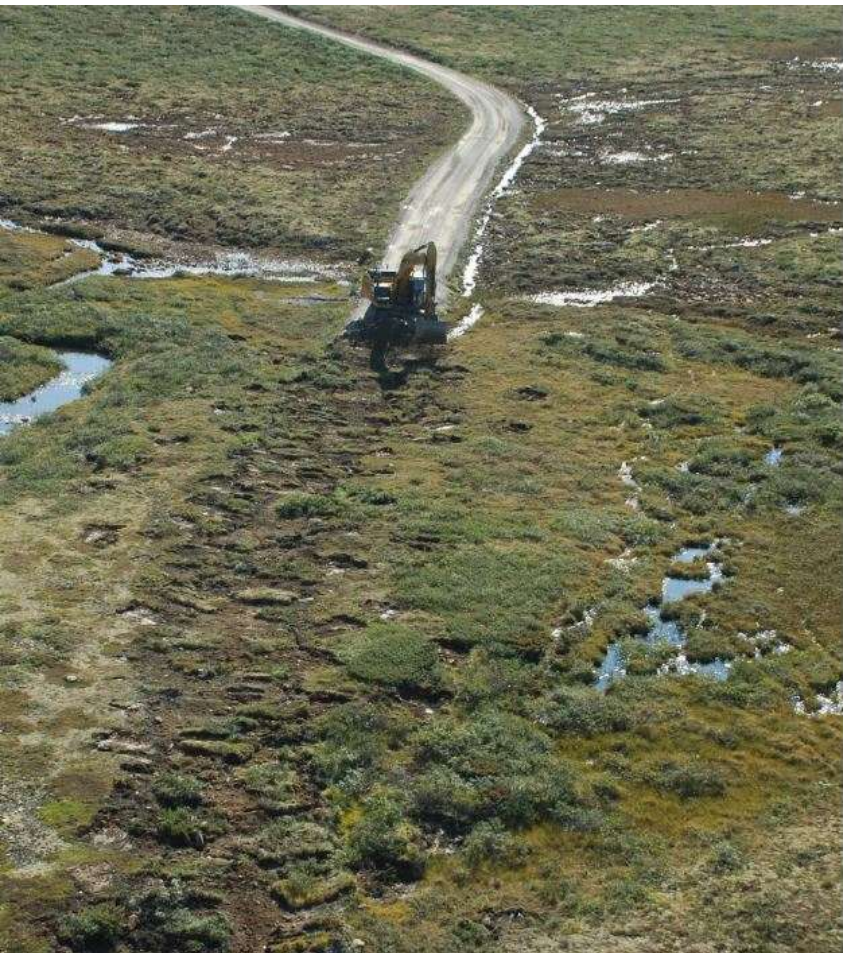

Første bod
La latskapen rå

I den eine enden av skalaen

Før-etter: Veimassene ble gravd vekk, og planter ble transplantert fra "veibanen" til midt på veien. Etter det gjorde naturen resten av jobben og vegetasjonen spredte seg utover selv. Foto: Dagmar Hagen/NINA.

I den andre enden av skalaen

→ *Betre økologisk tilstand*

Nokre døme på restaurering av natur

Svea-gruva på Svalbard

Ein heil gruveby med neste hundre års gruvedrift er restaurert tilbake til natur

Bilete: Norsk institutt for naturforskning

Bilete: Norsk institutt for naturforskning

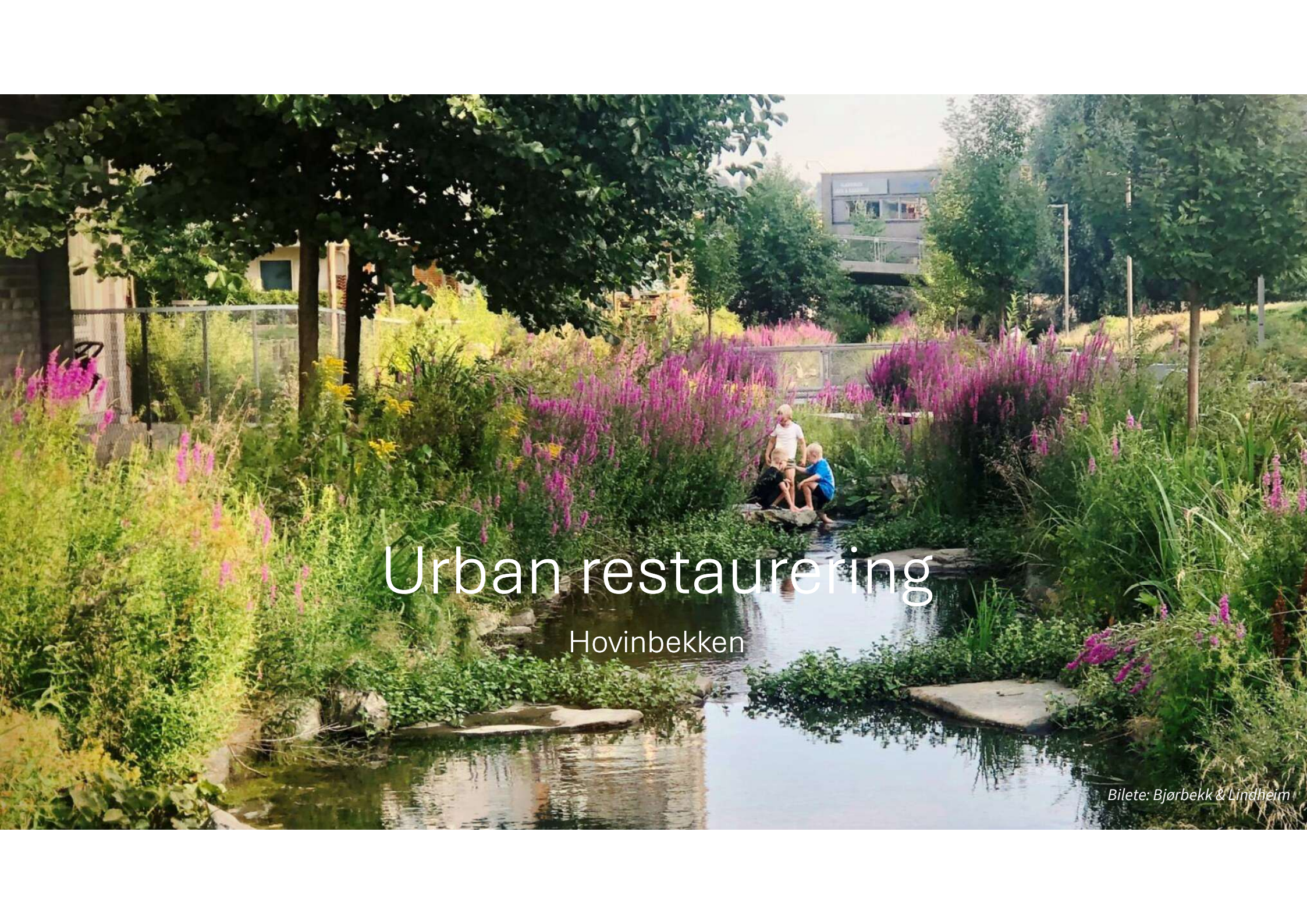
Restaurering av slåttemark

Gjerdåker

Foto: Anders Gunnar Helle

A photograph of an urban restoration project. A small, shallow stream flows through a lush garden. The banks are covered in tall green grass and vibrant purple flowers. Two children are sitting on a rock in the stream, and a dog is also present. In the background, there are trees and a modern building.

Urban restaurering

Hovinbekken

Bilete: Bjørbekk & Lindheim

Porsgrunn Pollinatorprosjekt

Kjelde: Norsk institutt for naturforskning

Kjelde: Norsk institutt for naturforskning

BITTELILLESTRØM POLLINATOR-PARK BYDEL LARKVÆDEN

BIENE OG VILBÆR
Biene og vilbær er viktige pollinatorer i naturen. De hjelper på å produsere mat og fiber som vi trenger for å leve. De er også viktige for økosystemet vårt.

BIENE OG VILBÆR
Biene og vilbær er viktige pollinatorer i naturen. De hjelper på å produsere mat og fiber som vi trenger for å leve. De er også viktige for økosystemet vårt.

UTVIRKINGEN
Pollinatorer hjelper på å produsere mat og fiber som vi trenger for å leve. De er også viktige for økosystemet vårt.

BIENE I NORGE

HONNINGBIER

Honningbier er de vanligste biene i Norge. De hjelper på å produsere honning og vaks. De er også viktige for økosystemet vårt.

Honningbier er de vanligste biene i Norge. De hjelper på å produsere honning og vaks. De er også viktige for økosystemet vårt.

VILBÆR

Vilbær er en viktig pollinator i naturen. De hjelper på å produsere mat og fiber som vi trenger for å leve. De er også viktige for økosystemet vårt.

Vilbær er en viktig pollinator i naturen. De hjelper på å produsere mat og fiber som vi trenger for å leve. De er også viktige for økosystemet vårt.

UTVIRKINGEN

Utvidet utbredelse av vilbær og honningbier vil hjelpe på å produsere mat og fiber som vi trenger for å leve. De er også viktige for økosystemet vårt.

Utvidet utbredelse av vilbær og honningbier vil hjelpe på å produsere mat og fiber som vi trenger for å leve. De er også viktige for økosystemet vårt.

SLM

Admiret

THON

KOTS

dyne

off

bon

off

off

off

off

off

off

off

off

off

off

off

off

off

off

off

off

Liv i død ved

Disse trestammene er lagt her
for å bidra til det biologiske mangfoldet.

Mange typer insekter, sopp, mose, biller og fugler
trenger gamle døende eller døde trær for å overleve.

TRONDHEIM KOMMUNE

Framande artar

– ein viktig del av restaureringsarbeidet

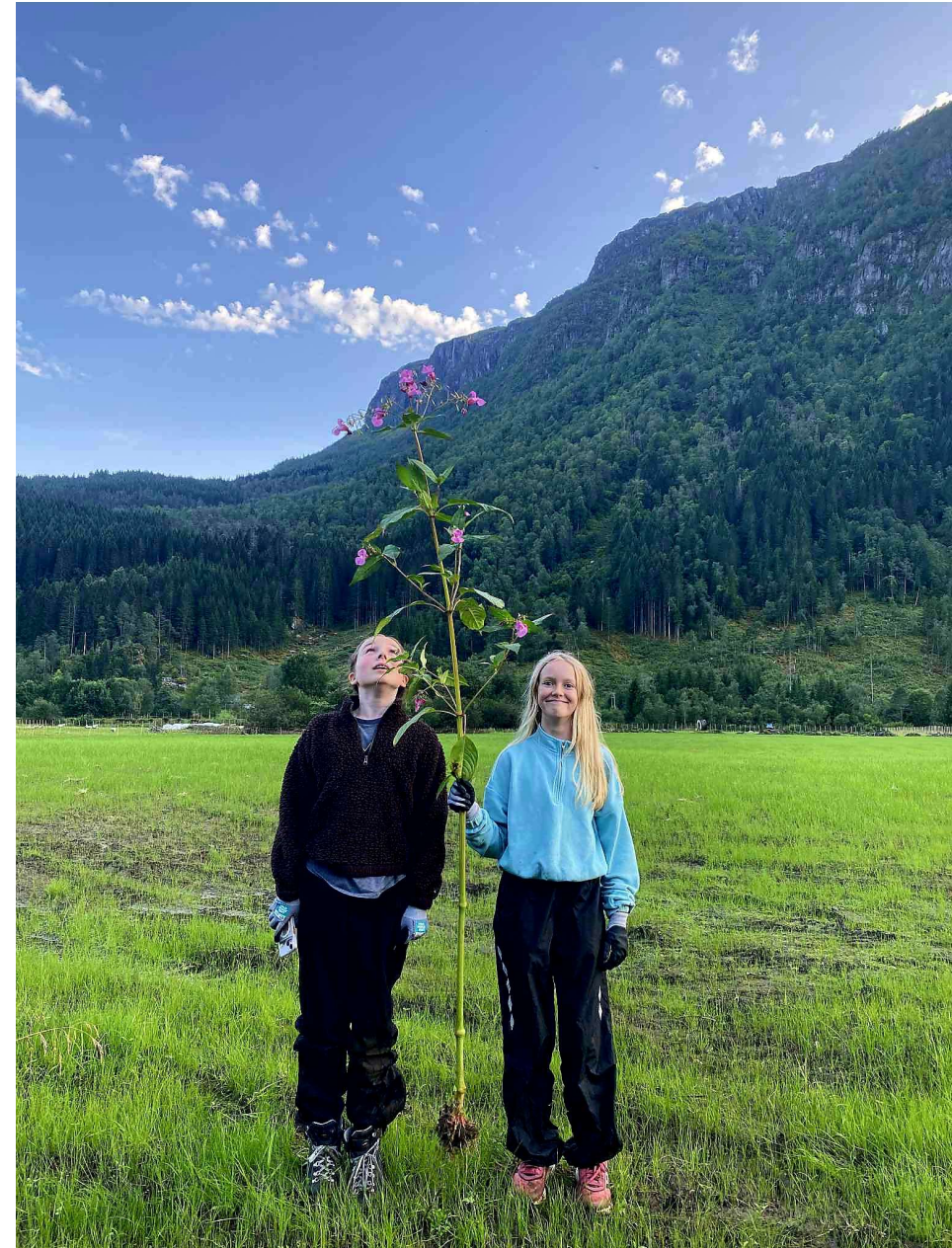

Foto: Kjell Arne Steinsvik

Kva er problemet?

1. konkurrerer med andre artar om næring eller leveområde
2. påverkar truga artar og nøkkelartar i økosystemet negativt
3. krysser seg med stadeigne artar
4. er berarar av parasitter og sjukdomar
5. endrar strukturen på naturtypar

Og dei kostar samfunnet milliardar...

(estimert kostnad 2029 på verdsbasis: 18 000 milliardar kr)

Kjelde: Miljødirektoratet og Naturpanelet (IPBES)

Kjelde: Norsk Landbruksrådgjeving

Fryktar ugrasinvasjon kan auka jordras-risiko

TEK KAMPEN: Gudrun Folkedal ynskjer å mobilisera heile Folkedal for å få bukt med denne planten. Foto: Privat

A photograph of a tall purple lupine flower in a field of tall grass. The flower is in sharp focus, while the background is blurred. The text "Viktigast av alt: Ta dei små førekomstane" is overlaid on the image.

Viktigast av alt:
Ta dei små førekomstane

- Hagelupin

Kva bukett vil me ha på Voss?

- Reinfann
- Balderblom
- Engknoppurt
- Rødkløver
- Ryllik
- Føllblom
- Fuglevikke
- Tiriltunge
- Lintorskemunn

Naturrestauring

Tronfjell Maskin har etter hvert opparbeidet seg erfaring og kompetanse innenfor naturrestauring, og vi kan gjennomføre ulike oppdrag på bestilling.

Tronfjell Maskin har etter hvert opparbeidet seg erfaring og kompetanse innenfor naturrestauring, og vi kan gjennomføre ulike oppdrag på bestilling.

Tronfjell Maskin AS utfører ulike oppgaver innen naturrestauring, blant annet i form av miljøopprydding og oppdemming av myrer.

Miljøopprydding innebærer å føre naturen tilbake etter menneskelig aktiviteter, bygg og infrastruktur.

Myrrestauring innebærer å demme opp igjen myrer som tidligere ble drenert for ulike tiltak. Våre kunder er eksempelvis Forsvarsbygg og Statsforvalterne.

Miljøopprydding på Hjerkinns stasjon

NATURRESTAURING

[Les hele artikkelen >](#)

Myrrestauring

NATURRESTAURING

[Les hele artikkelen >](#)

Restaurering av bekker for sjøaure

Gytegrus – habitattiltak sjøaure
Foto: Sveinung Klyve

De har veljarane i ryggen

- 70 prosent er bekymra for overforbruk av naturressursar
Opinion, 2025
- 71 prosent er bekymra for nedbygging av natur
Opinion, 2025
- 81 prosent er meiner me bør verne og bevare minst 30 prosent av natur på land
Opinion, 2025
- 76 % av nordmenn meiner myndighetene bør gjere meir for klimaet (og natur?)
Nature Climate Change, 2024

Du kan spele ein
viktig rolle for
naturmangfaldet!

Takk for
merksemda

Me inviterer dykk til
dugnad og kanelbollar
til våren!

